

TARBIYA DARSLARIDA PAREMIK JANRLARNI INNOVATSION USULLARDA QO'LLASH METODIKASI

Abdurashidova Gavhar Abdurazzoqovna

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada tarbiya darslarida paremik janrlarni innovatsion usullar asosida qo'llash metodikasi yoritiladi. Paremiologik materiallarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati, ularni didaktik vosita sifatida foydalanish usullari va zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan integratsiyasi tahlil qilinadi. Shuningdek, dars jarayonida maqollar, matallar va iboralarni samarali o'qitish usullari haqida tavsiyalar beriladi.

Kalit so'zlar: paremik janrlar, innovatsion usullar, tarbiya darslari, maqollar, matallar, pedagogik texnologiyalar, metodika.

Аннотация: В данной статье описана методика использования паремических жанров на основе инновационных методов на учебных занятиях. Анализируется значение паремиологических материалов в образовательном процессе, их использование в качестве дидактического средства, интеграция с современными педагогическими технологиями. Также в ходе урока даются рекомендации о методах эффективного преподавания пословиц, поговорок и выражений.

Ключевые слова: творческие жанры, инновационные методы, воспитательные уроки, пословицы, поговорки, педагогические технологии, методика.

Kirish Ta'lim jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni singdirish muhim ahamiyat kasb etadi. Paremiologiya – xalq donishmandligi mahsuli bo'lgan maqollar, matallar va iboralar to'plami sifatida tarbiya jarayonida samarali qo'llanilishi mumkin bo'lgan vositalardan biridir. Paremiya orqali o'quvchilarni axloqiy, estetik va ijtimoiy jihatdan tarbiyalash mumkin. Ammo an'anaviy usullar ba'zan yetarlicha samarador bo'lmaydi, shu bois, innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida paremik janrlarni o'qitish metodikasini rivojlantirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Tarbiyada paremik janrlarning ahamiyati Paremiologik birliklar – maqollar, matallar, iboralar – xalqning madaniy merosining ajralmas qismi hisoblanadi. Ushbu janrlar ta'lim jarayonida qo'llanilganda, o'quvchilarning fikrlash qobiliyati rivojlanadi, mantiqiy xulosa chiqarish malakalari shakllanadi. Bundan tashqari, paremiologik materiallar orqali o'quvchilar ma'naviy va axloqiy qadriyatlarni o'zlashtiradi.

Paremiologiya xalq donoligini o'rganuvchi fandir. Paremiya deb tilda barqaror bo'lgan, nutqda sintaktik jihatdan gap shaklida keluvchi, pand-nasihati, ta'limiy mazmunni yetkazish uchun qo'llanuvchi birikmalarga aytiladi. Adabiyotshunoslikda to'rtinchi adabiy tur "paremiya" to'g'risida B.Sarimsoqov matbuotda bir qancha chiqishlar qilgan edi. Olimning "Adabiy turlar haqida mulohazalar", "Paremik kechinma tabiati" nomli maqolalari shular jumlasidandir. B.Sarimsoqov paremik tur tabiati haqida gapirib, "badiiy kechinmaning bu shakli yuqoridagi uch adabiy turga xos kechinmadan o'zining barqaror tabiati va tarkibida hissiy nisbatga qaraganda aqliy nisbatning ustunligi bilan farqlanib turishini" ta'kidlagan. Chunki maqol va

matal, topishmoq va aforizmlar voqea-hodisalarning o'zini emas, balki ular haqidagi fikr va xulosalarni ixcham shaklda yaxlit, lo'nda ifodalaydi. Shundan kelib chiqib, olim paremik turga maqol, matal va topishmoq bilan bir qatorda yozma adabiyotdagi aforizmlar, obrazli ifodalar, qanotli so'zlar, aniq ifodalar, mantiqiy va g'ayrimantiqiy iboralar, ta'rix, muammo va fardlarni kiritadi. Bu tur tarkibiga kiruvchi janrlar umuminsoniy ahamiyatga ega bo'lgan favqulodda dono fikrlar obrazli ifoda etilishi bilan ajralib turadi. Tarixiy asarlarda ham masal (maqol), o'git, hikmat, iboralar, otalar so'zi orqali badiiy talqin etilgan.

Innovatsion metodlar asosida paremik janrlarni o'qitish Bugungi kunda ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanish tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Paremiologiyani o'qitishda quyidagi innovatsion usullar samarali natija beradi:

- **Klaster metodi** – maqollar va matallar asosida o'quvchilar mustaqil ravishda tahlil qilishga o'rganadi.
- **Rol o'yinlari** – maqollar asosida turli ssenariylar tuzish va sahnalashtirish orqali o'quvchilar hayotiy vaziyatlarga tayyorlanadi.
- **Diskussiya va debatlar** – maqollarning turli kontekstlardagi ma'nolarini muhokama qilish orqali tanqidiy fikrlash rivojlantiriladi.
- **AKTdan foydalanish** – interaktiv taqdimotlar, vizual materiallar yordamida o'quvchilarning paremiologik bilimlari mustahkamlanadi.
- **Layfxak usuli** – maqollar va matallarni zamonaviy hayotga mos holda qo'llashni o'rgatish.

Xulosa Paremiologik janrlarni tarbiya darslarida innovatsion usullar bilan qo'llash o'quvchilarning nafaqat bilimlarini mustahkamlashga, balki ularning shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. O'quvchilarning axloqiy tarbiyasini shakllantirish, ularda ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishda maqollar va matallar muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirilgan holda o'qitish usullari ushbu jarayonning samaradorligini oshirishga yordam beradi.

Adabiyotlar:

1. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.
2. Abdurashidova, G. (2024, May). O 'smirlarda destruktiv xulq ko 'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
3. Gavhar, A. (2025). IJTIMOY TA'SIR VA MANIPULYATSIYA: PSIXOLOGIK VA IJTIMOY TAHLIL. *The latest news and research in education*, 2(1), 21-27.
4. Gavhar, A. (2025). LIDERLIK VA UNING TURLARI: IJTIMOY PSIXOLOGIYADA MUHIM TUSHUNCHA. *The latest news and research in education*, 2(1), 14-20.
5. Gavhar, A. (2025). ALTRUIZM VA YORDAM KO'RSATISH: IJTIMOY PSIXOLOGIYANING MUHIM TUSHUNCHALARI. *The latest news and research in education*, 2(1), 1-7.

Index: [google scholar](#), [research gate](#), [research bib](#), [zenodo](#), [open aire](#).

https://scholar.google.com/scholar?hl=ru&as_sdt=0%2C5&q=wosjournals.com&btnG

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=worldly%20knowledge>

<https://journalseeker.researchbib.com/view/issn/3060-4923>

6. Gavhar, A. (2025). KONFORMIZM VA IJTIMOY BOSIM: IJTIMOY PSIXOLOGIYANING MARKAZIY TUSHUNCHALARI. *The latest news and research in education*, 2(1), 56-62.
7. Gavhar, A. (2025). O'ZARO TA'SIR VA GURUH DINAMIKASI: JAMIYATDAGI PSIXOLOGIK JARAYONLAR. *The latest news and research in education*, 2(1), 42-48.
8. Gavhar, A. (2025). YOSH DAVRIDA QAROR QABUL QILISH VA MAS'ULIYAT. *The latest news and research in education*, 2(1), 35-41.
9. Gavhar, A. (2025). GURUHNING SHAXSGA TA'SIRI: IJTIMOY PSIXOLOGIYA ASOSLARI. *The latest news and research in education*, 2(1), 8-13.
10. Gavhar, A. (2025). STEREOTIPLAR VA DISKRIMINATSIYA: IJTIMOY PSIXOLOGIK TUSHUNCHALAR. *The latest news and research in education*, 2(1), 49-55.
11. Икромова, С. А. (2024). ПОВЕДЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА И ВНУТРЕННЯЯ МОТИВАЦИЯ. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, 1(3), 8-13.
12. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВЫ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 1(2), 22-28.
13. Икромова, С. А. (2024). РАЗЛИЧИЯ В МУЖСКОЙ И ЖЕНСКОЙ ПСИХОЛОГИИ. *New modern researchers: modern proposals and solutions*, 1(2), 1-7.
14. Ikromova, S. A. (2024). STRESS VA UNING PSIXOLOGIK TA'SIRI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 68-74.
15. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ ОТ ДЕТСТВА ДО ВЗРОСЛОСТИ. *Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology*, 1(3), 1-7.
16. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK REABILITATSIYA VA MUAMMOLI SHAXSLAR BILAN ISHLASH. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 111-116.
17. Akbarovna, I. S., & Lola, I. (2025). IJTIMOY PEDAGOGIK FAOLIYATDA TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. *ZAMONAVIY TA'LIM TIZIMINI RIVOJLANTIRISH VA UNGA QARATILGAN KREATIV G'OYALAR, TAKLIFLAR VA YECHIMLAR*, 7(75), 201-204.
18. Икромова, С. А., & Джумаева, Ф. Б. (2025). ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СТРУКТУРА В УЗБЕКИСТАНЕ И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 256-262.
19. Ikromova, S. A. (2025). ART TERAPIYANING RUHIY KASALLIKLARNI DAVOLASHDAGI O'RNI VA SAMARADORLIGI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(2), 154-157.
20. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNI. *Science, education, innovation: modern tasks and prospects*, 1(3), 7-13.